

Lucie Moláčová se ve své bakalářské práci, na příkladu zkrachovalé textilní továrny Perla a debat kolem jejího nového využití, zabývá participací občanů na řešení lokálních problémů. Hned na začátek bych rád zdůraznil, že předložený text svědčí o velké snaze a úsilí, které studentka do práce vložila, stejně jako o schopnosti utvořit relativně detailní popis dané události. Předloženou bakalářskou práci ovšem musím posuzovat z hlediska oboru, ve kterém bude obhajována. Podle specifické optiky, kterou poskytuje sociální antropologie, vykazuje posuzovaný text významné nedostatky. Ty se projevují zejména ve způsobu myšlení a konstrukci vědění, kterými autorka ke svému výzkumu přistoupila. Již v jedné z úvodních kapitol, ve které se zabývá teoretickým vymezením konceptu 'participace' je zřejmý intelektuální přístup, který se z pohledu sociální antropologie jeví nejen nedostatečný, ale i naivní a z určitého úhlu dokonce až nebezpečný. Je proto třeba vytknout, že se autorka nenapojuje na antropologickou debatu kolem participativního přístupu k rozvoji. Antropologie se sobě vlastní kritickou dekonstrukcí a imaginací, nevystačí s definicemi a postoji, které diplomantka čerpá z použité literatury. Na rozdíl od autorů a autorek, kteří se jí stali inspirací, antropologii nestačí obecně přijímané jevy, praktiky či myšlenky, ale naopak, za pomoci kritické analýzy, usiluje odhalovat ruptury mezi tím, jak o věcech běžně smýšlíme a jejich skutečnou tvář, jež zůstává zahalena mlhou ideologické lži.

Představu, kterou si vytváříme o sobě a světě kolem nás, obvykle nezpochybujeme, ani neproblematizujeme. Bezpečí, které nám dopřává, podrobujeme kritice zcela vyjímečně. Pokud však tyto bezpečné světy, respektive naše představy, vystavíme konfrontaci s trhlinou ve schránce ideologické lži, odhalíme ztělesněnou lež. Fetiš, který nám umožňuje unést jinak neúnosně bolestivou pravdu. A právě tento bolestivý moment je nezbytný, abychom prozřeli a spatřili podvod vlastního vědomí.

To, co se jeví z perspektivy této úrovně jako podivné, je však ona pravá, ontologická tvář naší existence a světa, ve kterém se vyskytujeme. "V reálně převráceném světě", praví Debord v deváté tezi Společnosti spektaklu, "je pravda momentem nepravdy" (Debord 2007). Bělohradský v narážce na jeden Shakespearův verš (2008) představuje spektakl jako obludu, která vysává ze slov smysl jako "lasička žloutek z vajíčka" (Bělohradský 2008: 13). Spektakl manipuluje s naším vnímáním světa a slovo odpoutává od svého původního významu, už není tím, co by jen označovalo. Pokud však tuto existenci zkoumáním demaskujeme, můžeme zaujmout hledisko existence pravé, ontologické, prostřednictvím

které naše původně neochvějně představy o nás samých a světě kolem nás ztratí svoji bezpečnou jednoznačnost, normálnost a přirozenost. Tohoto ovšem nemůžeme docílit způsobem, kterým ve své práci postupovala diplomantka.

Jednu z významných příčin zmíněného nedostatku je již zmíněná literatura, kterou se nechala diplomantka inspirovat. Domnívám se, že se nejedná o literaturu z per antropologů či antropoložek. Participativní přístup k rozvoji obklopuje relativně dlouhá antropologická debata, která nabízí značně odlišný a výrazně komplexnější pohled. Ovlivnění zcela různými intelektuálními přístupy, 'participaci' vnímají jako nástroj, který podporuje a upevňuje kontrolu a moc dominantních jednotlivců či skupin, čímž reprodukuje sociální strukturu prostřednictvím vládnutí a dozoru, jež vykonáváme sami na sobě, ruku v ruce s konsenzem, ke kterému následně dospíváme. Prostřednictvím kodifikace, klasifikace a kontroly informací, jakož i vlastní analýzy a reprezentace, dochází k "očišťování" způsobů, kterými o participaci přemýšlíme a prostoru, ve kterém ji vyjednáváme. Ostatně známá metafora tlačítka na zavírání výtahových dveří Slavoj Žižeka může být dobrým příkladem. Přestože autorka krátce zmiňuje Foucaultovu konceptualizaci moci, zůstává pouze u mechanického popisu, který ji neumožnil dospět k technologiím konstruuujícím subjektivitu sociálních těl, potažmo těch, jež vedou jejich myšlení a praktiky. Nedostatek kritického myšlení a dekonstrukce se projevuje také v analýze dokumentů, které využívá jako zdroj k popisu událostí.

Pozitivně naopak hodnotím části narativní, ve kterých autorka popisuje konkrétní události prostřednictvím jednání sociálních aktérů. Za zmínku také stojí snaha o doporučení, které autorka ve své práci nabízí. Přestože to není obvyklou součástí antropologických studií, současná doba žádá praktické využití. Byť tyto tlaky na vědu považuji za více než problematické, snad díky celkové podobě posuzovaného textu vnímám snahu diplomantky spíše pozitivně. A to i přes naivitu navržených doporučení.

Na základě výše napsaného doporučuji předloženou bakalářskou práci k obhajobě a navrhuji hodnotit ji známkou dva minus, což je nejvyšší hodnocení, které jsem v tomto roce bakalářským pracem udělil.

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'T. Ryška', written in a cursive style.

Tomáš Ryška, Ph.D.